

Egyik fővárosi pénzügyintézet beadványt intézett az igazságügyi kormányhoz a mintának a forgalomból való kivonása iránt. Ennek megtörténte a bíróságokat fölösleges munkától mentené fel.

*

Vitás elvi kérdés. A m. kir. Curia III. (váltó-, kereskedelmi- és csődügyekre alakított) jogegységi tanácsa a f. évi június 20. napjára kitűzött ülésében a következő vitás elvi kérdést fogja eldönteni: Az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 198. §-a értelmében köteles-e a részvénytársaság igazgatósága a felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleggel együtt a részvénytársaság igazgatóságának a közgyűlés elé terjesztendő jelentését is a közgyűlést 8 nappal megelőzőleg közzétenni, avagy az igazgatóság említett jelentésének közzététele nem kötelező, hanem csupán a társaság igazgatósága által aláírt s a felügyelő-bizottság által megvizsgált és aláírásával szintén ellátott társulati mérlegre vonatkozó jelentést kell közzétenni?

*

Személyi hírek. Kir. közjegyzőkké kinevezettek: *dr. Klszák Imre* galántai kir. közjegyzői helyettes Galántára, *dr. Seemayer Károly* verseczi gyakorló ügyvéd Verseczre, *dr. Földes Béla* élesdi gyakorló ügyvéd Apatinba és *dr. Szentiványi Géza* budapesti gyakorló ügyvéd Nezsiderre.

Nemes Antal topánfalvai kir. közjegyző elhalálozott.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre . . . 6 „	Felelős szerkesztő: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- hivatal Budapest, VI, Andrassy-út 1.
--	---	--

Tartalom. A háború hatása az anyagi magánjogra és a polgári peres és perenkivüli eljárásra. — Közlemények.

A háború hatása az anyagi magánjogra és a polgári peres és perenkivüli eljárásra.

A háború kitörését gyors közvetlenséggel nyomon követték a kormány magánjogi óvintézkedései is, melyekkel a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről hozott 1912 : LXIII. t.-cz. 16. §-ban nyert felhatalmazás alapján gondoskodás történt, nehogy a kötetmi és eljárási jogszabályoknak a rendkívüli helyzetet figyelembe nem vevő alkalmazása beláthatatlan anyagi romlást vonjon maga után. Moratorium-rendeletekkel általános halasztás adatott a lejárt kötelezettségek teljesítésére és juristitium-rendeletekkel korlátok szabattak a peres és perenkivüli eljárásnak. Az egész jogszolgáltatásunkra ma irányadó ezen rendeleteket, melyeket főleg vidéki olvasóink csupán a napilapokból kivonatolva ismerhetnek, alább szószerinti szövegükben közöljük, egyúttal pedig a következőkben rövid ismertetését adjuk a főbb szabályoknak és igyekezzünk hozzájárulni egyes, különösen a közjegyzői gyakorlattal vonatkozásban álló kérdések megvilágításához.

1. Moratorium.

Alapul szolgál a m. kir. ministeriumok jelenleg hatályban lévő második, 1914. évi augusztus hó 12-én kelt 6045/1914. M. E. számú rendelete „magánjogi kötelezettségek teljesítésére halasztás engedélye (moratorium) tárgyában.“

1. A halasztás általánosságban kiterjed minden *magánjogi czímen* (1. §: „váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen, csekken, vagy általában . . . kereskedelmi ügyleten, vagy más magánjogi czímen“) alapuló *pénztartozások* fizetésére. Változatlanul fizetendőek tehát az összes köztartozások (adók, illetékek, munkás-betegsegélyezési járulékok stb.). Arra nézve, hogy valamely tartozás köztartozás-e, irányadó lesz, hogy közadók módjára szedetik-e be? (pl. közjegyzői díjak a hagyatéki eljárásban). A moratoriumra való tekintet nélkül teljesítendőek továbbá a nem pénztartozásra vonatkozó összes, péld.: áruszállítási, vállalkozási stb. kötelezettségek, kivéve természetesen, amennyiben in concreto erőhatalom akadályozza azok teljesítését. (7. §: a moratorium-rendelet „nem érinti az erőhatalom hatására vonatkozó jogszabályokat.“) Kérdés azonban, vajon ez a különböztetés pénztartozás és más kötelezettség között alkalmazható-e azon mindennapos jogügyleteknél, melyeknél kölcsönös teljesítés van kikötve? Eszerint ugyanis az általános jogszabályok ellenére az eladó tartoznék az árut szolgáltatni, de nem követelhetné a vételárat. A kérdés nyilván olyképen lesz eldöntendő, hogy az eladó részről is eszik a teljesítés kötelezettsége, mely a kikötött határidőben való fizetés feltevésében vállaltatott csupán. Erre vonatkozó rendelkezés hallomás szerint az igazságügy-ministeriumban megfontolás tárgyát képezi.

2. A halasztás csupán oly pénztartozásokra vonatkozik, melyek *augusztus 1. előtt keletkeztek*. Ez a nap marad a moratorium kezdő időpontja, dacára annak, hogy a most hatályban lévő moratorium augusztus 15-én lépett életbe, mert már augusztus 1-én lépett életbe az első moratorium és így az ezután létrejött ügyletekre a halasztás már nem vonatkozhatik és nem fog vonatkozhatni a moratorium későbbi meghosszabbítása esetében sem.

A váltónál stb. egyedül a *kiállítás* időpontja a döntő (1. §: „amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón . . . alapulnak“), tekintet nélkül arra, hogy az alapügylet mikor jött létre. Így pld. ha az adós a kölcsönösszeget augusztus 1. előtt is vette fel, de a váltó augusztus 1-től kezdődő kelettel van kitöltve, a váltótartozás nem esik a moratorium alá. Gyakorlati fontossága van ennek különösen az u. n. prolongatiós váltók szempontjából. Ugyanis ha a felek között az volt a megállapodás, hogy a váltó a lejáratkor be nem váltás esetében prolongáltatik, a váltóadás, dacára annak, hogy fizetést nem tartozik teljesíteni,

a prolongatiós váltót, miután annak adása nem pénztartozás, átadni köteles. Az ennek elmulasztásával járó jogkövetkezmények tehát a moratorium dacára beállanak és a moratorium elteltével érvényesíthetők lesznek. Már most azután nyilvánvaló, hogy az adóstól nem volna jogos, augusztus 1. utáni kelettel ellátott prolongatiós váltó adását követelni, mely nem esne a moratorium alá. Másfelől kérdés, kötelezhető-e a hitelező visszakeltezett váltó elfogadására és ha nem, a váltóra reávezetett feljegyzése annak, hogy az augusztus 1. előtt kiállított váltó prolongatiója elegendő-e arra, hogy az a moratorium hatálya alá essék? Eziránt tehát külön intézkedésre szintén szükség lenne.

3. A halasztás minden aug. 1. előtt vagy után *szeptember hó 30-ig bezárólag lejárt* pénztartozásra vonatkozik.

A halasztás tartama *két hónap*, oly értelemben, hogy az augusztus 1. előtt lejárt tartozásoknál, ép úgy mint azoknál, melyek augusztus 1-én jártak le, a halasztást ezen naptól kell számítani és így az esedékesség október 1-én áll be, míg az augusztus 1. után lejárt tartozásoknál a halasztást a lejárat napjától kell kimutatni és így a lehető leghosszabb halasztás november 30-ika a szeptember 30-án lejáró tartozásokra.

4. A halasztás alá eső tartozások után kikötés, vagy törvény alapján járó kamatot a halasztás idejére is lehet számítani és nem kamatozó tartozás után is számítható a törvényes kamat.

Az előbbi rendelkezés magától értetődő szabályt tartalmaz, anélkül azonban, hogy a kamattételekről is rendelkezne, amire pedig inkább lett volna szükség, tekintve, hogy a kamat kikötése nem jár mindig a kamattétel kikötésével is (pl. takarékbetétek, lombardkölcsönök) és így ily esetekben, dacára a bankkamatláb változásának, alig lesz más, mint a törvényes kamat követelhető, mely az 1895:XXXV. t.-cz. értelmében, kereskedelmi ügyeket sem kivéve, 5⁰/₀-ot tesz ki.

Az utóbbi rendelkezés kimondja a késedelmi kamat követelhetőségét oly esetekre, amikor az adós a halasztás folytán tulajdonképpen nem esett késedelembe és így külön rendelkezés nélkül kamatot sem lehetne tőle követelni.

5. A moratorium alatt az annak hatálya alá eső, vagyis 1914. augusztus 1. előtt kiállított váltó, kereskedelmi utalvány, közraktári jegy és csekk tekintetében a) sem fizetés végetti bemutatásnak és a fizetés hiánya miatt óvásnak, b) sem elfogadás,

vagy biztonság hiánya miatt biztosítási visszkeresetnek nincsen helye.

Ad a) A rendelet 2. §-a szerint: „a fizetés végetti bemutatás és a fizetés hiánya miatt felvett óvás hatálytalan“, ami azt jelenti, hogy a moratorium tartama alatt a bemutatást és óvást a váltói jogok fentartásához nemcsak hogy nem kell, de joghatályosan nem is lehet eszközölni. Vagyis ha a hitelező kifejezett kívánására az óvás mégis felvétetik, azt a moratorium lejártával ismételni kell és a moratorium alatt felvett óvás költségeivel sem terhelhető a váltóadó. Hogy a moratorium leteltével mikor lesz a váltó fizetés végett bemutatandó és az óvás felveendő, erre nézve annak idején a moratorium liquidálását szabályozó rendelet fog intézkedni. A csekknél ép úgy mint az óvás, az utalványozottnak azt pótló nyilatkozata, illetve a leszámolóhely tanusítványa (1908:LVIII. t.-cz. 17. §) is hatálytalan a moratorium ideje alatt.

Ad b) A rendelet 2. §-a a biztosítási visszkereset tekintetében csupán annyit mond, hogy annak a halasztás ideje alatt nincsen helye, de per analogiam itt is megállapíthatjuk, hogy a biztosítási visszkereset előfeltételét képező bemutatások és óvások (Váltótörvény 25. és 29. §§) is hatálytalanok a halasztás ideje alatt.

Feltűnik azonban itt a rendelet egy nyilvánvaló hiányossága. Ugyanis a 2. § 2. bek. szerint a biztosítási visszkeresetnek csak az 1. § rendelkezése alá eső váltó tekintetében nem lévén helye és az 1. § szerint a halasztás csak az augusztus 1. előtt kiállított és lejárt vagy *szeptember 30-ig bezárólag lejáró* váltón alapuló tartozásra szólván: ennél fogva helyt foghatna esetleg oly magyarázat, hogy egy szeptember 30. után, pl. október 1-én lejáró váltó alapján biztosítási visszkeresetnek a halasztás ideje alatt is helye van. Véleményünk szerint ugyan az 1. § szerint nem a váltónak, hanem a biztosítás adása iránti kötelezettségnek esedékessége az irányadó és így biztosítási visszkeresetnek egy szeptember 30. után lejáró váltó alapján sincs helye a halasztás ideje alatt: mégis szükség volna ilyen értelemben való külön rendelkezésre, főleg azért, nehogy az óvások felvétele szempontjából bizonytalan legyen a jogállapot.

Az augusztus 1. előtt kiállított váltón alapuló összes váltókötelezettségek a moratorium alá esnek, tekintet nélkül arra, hogy az egyes váltónyilatkozatok mily időből valók, tehát az augusztus 1. után a váltóra vezetett forgatmányon alapuló kötelezettség is. Mert

egyrészt a rendelet 1. §-a szerint kizárólag a kiállítás időpontja a döntő és mert másrészt az általános szabályok szerint is a forgatótól csak akkor lehet fizetést követelni, ha az elfogadó fizetési kötelezettsége beállott és a nem fizetés szabályszerű óvással igazoltatott, ami pedig a halasztás ideje előtt be nem következhetik és így ha az augusztus 1-je utáni forgatásból eredő kötelezettség magábanvéve nem is esne a moratorium alá, az mégsem válhatik esedékessé már az általános váltójogi szabályoknál fogva sem. Ha azonban a forgató lemondott a moratorium jogkedvezményéről, ami hatályosan történhetik, az óvást a visszkeresetnek fentartása végett fel lehet és fel kell venni.

Az a további rendelkezés, hogy a moratorium alá nem eső, vagyis augusztus 1-től kezdődőleg kiállított és szeptember 30-ig bezárólag lejáró váltó tekintetében is a fizetés végetti bemutatásra és az óvás felvételére 2 köznap helyett a lejárat napját követő 10 köznap engedélyeztetik, tulajdonképpen nem az adósnak nyújtott halasztás jellegével bír, hanem a hitelező érdekét van hivatva védeni, aki a közlekedési nehezségek vagy esetleg behívása stb. folytán nem volna képes a szigorú rövid határidőket betartani. A gyakorlatban azonban ez a rendelkezés az adósnak is könnyebbé fog nyújtani, miután a hitelező így nyilván inkább lesz hajlandó legalább 10 napos halasztásra, ha addig óvást nem kell felvételnie. A 10 napos óvási határidő nyilván a csekk törvény 8. § 1. pontjának mintájára van megállapítva, mely egyúttal a csekk tekintetében ilyen kivételes intézkedést feleslegessé tesz.

Itt jegyezzük meg, hogy a német birodalomban, ahol az összes többi európai államoktól eltérőleg még az általános váltó-moratorium sem rendeltetett el, hanem csupán az 1914. július 31. előtt külföldön kiállított és belföldön fizetendő váltókra adatott három havi halasztás, szintén meghosszabbított az óvási határidő és pedig 30 nappal. Ausztriában az augusztus 1. előtt kiállított váltók ép úgy „61 napi“ halasztás alá esnek, mint nálunk, de a bemutatási és óvási határidő csupán az aug. 1-től kezdődőleg szept. 30-ig bezárólag lejáró váltók tekintetében hosszabbított meg 61 nappal. Ugyhogy tehát míg nálunk csupán azon váltókat kellett szabályszerűen megóvatolni, melyeknek óvási határideje járt le már július 31-ig bezárólag (L. első moratorium-rendelet 1. § 2. bek.), addig Ausztriában az összes július 31-ig bezárólag lejárt váltókat, tehát a július 31-én lejártakat is legkésőbb augusztus 3-án, mint a

lejáratot követő második köznapon még szabályszerűen meg kellett óvatolni. Gazdasági szempontból ez mindenesetre helyesebb rendelkezés, mert ha a fizetés ideje még augusztus 1-je előtt állott be, feltehető hogy a már az esedékesség napján követelhető fizetés eszközéről is előzetesen gondoskodás történt és így ha a bemutatás augusztus 3-áig megtörtént volna, az időközben elrendelt moratorium dacára is sok esetben beváltattak volna a váltók, míg így a bemutatási határidőnek ezen váltókra is kiterjedő kitolása folytán, kétségtelenül sokkal több váltó maradt beváltatlanul.

Végül még felhívjuk a figyelmet arra, hogy a moratoriumos váltókat, melyek alapján a fizetésnek így esetleg 6 hónap után kell történnie, illetékkedvezményben kellene részesíteni, nehogy az Ill. díjj. 98. tétel *b*) pontja szerint II. fokozat alá essenek.

6. A rendelet 4. §-a a moratorium alóli kivételeket sorolja fel, 5. §-a pedig a folyószámla és takarékbetétek visszafizetésére állapít meg kivételes szabályokat.

II. Juristitium.

A moratorium-rendeletek csak az anyagi jogra vonatkoznak és nem tartalmazzak rendelkezéseket a polgári peres és perenkivüli eljárásra. Ezeket a m. kir. ministeriumnak 5761—1914. sz. és a m. kir. igazságügyministernek 13,300—1914. sz. rendeletei állapítják meg.

1. Az augusztus hó 1-én kibocsátott első rendelet a moratoriumra vonatkozó anyagi jogi rendelkezésektől függetlenül csupán a katonai szolgálatot teljesítő vagy azokkal egy tekintet alá eső (3. §) egyének peres, végrehajtási, csőd- és egyéb perenkivüli ügyeinek felfüggesztése iránt rendelkezik és általános intézkedéseket csupán a végrehajtási árverés tekintetében tartalmaz.

A rendelet 12. §-a szerint a perenkivüli eljárásokban és így a hagyatéki eljárásban is, ha azokban oly egyén van érdekelve, aki katonai szolgálatot teljesít vagy ezzel egy tekintet alá esik, vagy ilyenek törvényes képviselője, úgy reá azok a szabályok állanak, amelyeket az illető eljárás szerint az *ismeretlen helyen távollevőkre* kell alkalmazni. A hagyatéki eljárásban tehát a katonai szolgálatot teljesítő örökös az 1894 : XVI. t.-cz. 54. §-ának alkalmazásával hirdetmény útján lesz idézendő és a tárgyaláson a gyámhatóság

által kirendelendő ügygondnok által képviselendő, vagyis a 62. § és különösen a 63. § és 65. §-ban megállapított joghatálylyal katonai szolgálatot teljesítő örököst vagy köteles részre jogosítottat megidézni nem lehet. Amennyiben pedig valamely érdekelt, akinek részére ügygondnok nem rendeltetett, az eljárás során valamely igény érvényesítésének elmulasztása miatt hátrányt szenvedett, amennyiben azt rendes jogorvoslati úton elhárítani nem lehet, a ministeriumnak a kivételes intézkedéseket megszüntető rendelete útján meghatározandó időpont letelte után 30 nap alatt keresettel érvényesítheti jogait azok ellen, akik az ő hátrányára előnyben részesültek (12. § 2. bk. és 11. § 2. bk.). A gyakorlatban ezen rendelkezések a hagyatéki ügyek felfüggesztésére fognak természetesen vezetni, miután a tárgyalások kitűzése ilymódon ugyis 3—4 havi halasztást szenvedne és így már a feleknek az ügygondnokkirendeléssel járó költségekkel való megkímélése szempontjából is czélszerűbb egyelőre a tárgyalások kitűzését mellőzni.

A rendelet 8. §-a szerint végrehajtási árverést augusztus 5-től kezdve a ministerium további intézkedéséig az ország területén ingatlanra általában nem, ingóra pedig csak kivételesen lehet fogatanosítani. Kiemelendő, hogy ez a rendelkezés, amint már fentebb jeleztük, általános jellegű és így katonai szolgálatot nem teljesítő egyének és oly pénztartozások tekintetében is áll, melyek egyébként nem esnek a moratorium alá. Az alább ismertetendő második juristitium-rendelet 6 §-a ugyanis az árverés tilalmát a moratorium alá nem eső követelésekre nézve is kifejezetten fentartotta és így pl. a záloglevélkölcsonök után a moratorium ideje alatt is fizeendő (Moratorium-rendelet 4. § 3. pont) tőke- és kamatrészletek elmulasztása miatt sem lehet az ingatlant elárverezni, hanem csupán a végrehajtást lehet elrendelni és a kikötött bíróság válik esedékessé.

Megjegyezzük itt, hogy nemcsak a végrehajtási, hanem egyéb, nevezetesen megállapodás vagy a kereskedelmi törvény rendelkezései (306. 347. 351. 352. 371. 372. §§) alapján fogatanosítható kényszerárveréseket is korlátozni kellene kizárólag a nagy értékcsökkenés (romlandó áruk) vagy az értékkel arányban nem álló költségek nélkül el nem tartható ingók esetére, tekintet nélkül arra, hogy az érvényesítendő követelés moratorium alá esik-e, vagy nem? Nem volna megengethető pl. hogy ma, zálogban lévő, rendszeren a tőzsdén jegyzett értékpapírokat tőzsde hiányában árverés útján lehessen eladni.

Mindenesetre külön intézkedés nélkül is, a kir. közjegyzők nem működhetnek közre ilyen árveréseknél, ha nem igazoltatik, hogy az alapul szolgáló követelés nem esik a moratorium alá, mert nyilvánvaló, hogy az ilyen árverés a törvénnyel, nevezetesen a törvényen alapuló moratorium-rendelettel ellenkezne. (Közj. törv. 59. §.) Tekintve azonban, hogyha a felek a közjegyző figyelmeztetése daczára ragaszkodnak a megkereséshez, ugyanazon § szerint a közjegyző szolgálatát nem tagadhatja meg, mert az ügylet csak magánjogi törvénnyel ellenkezik: kívánatos volna e tekintetben külön intézkedésre, hogy a jelen viszonyok között kellő eredménnyel úgy sem járó és csak az adósnak aránytalan kárt okozó — épen azért gyakran visszaélészerű — árverések meggátoltassanak.

A rendelet többi §-ai részletesen intézkednek a katonai szolgálatot teljesítő egyének peres és végrehajtási ügyeinek felfüggesztése iránt. Olyan perben, amelyben a fél (felperes vagy alperes) törvényes képviselője vagy ügyvédje katonai szolgálatot teljesít, a bíróság az eljárást hivatalból vagy kérelemre egy általa meghatározandó időpontra visszamenőleg felfüggeszteni köteles és a felfüggesztés tart általában a ministeriumnak a kivételes intézkedéseket megszüntető rendeletében meghatározandó időpontig vagy addig, míg bizonyos esetekben a bíróság azt megszünteti. Katonai szolgálatot teljesítő egyén ellen csakis oly végrehajtási cselekményeket lehet foganatosítani, melyek a követelés biztosítására szolgálnak. A végrehajtás felfüggesztése azonban nem akadályozza a már jogerőre emelkedett ingatlan vagy ingó árverés alapján befolyt vételárnak a felosztását.

Katonai szolgálatot nem teljesítő egyének tekintetében ez a rendelet sem a per indításra, sem a végrehajtási eljárásra vonatkozólag nem intézkedett, úgyhogy magának a moratoriumnak a bírósági eljárásra való hatása rendezetlenül maradt.

2. Az augusztus hó 13-án kibocsátott második rendelet tartalmazza a moratorium alá eső pénztartozások tekintetében a polgári peres és nem peres eljárásban irányadóul szolgáló rendelkezéseket.

Eszerint moratorium alá eső pénztartozások iránt augusztus 15-től kezdve keresetet indítani egyáltalán nem lehet és a bíróság ilyen keresetet hivatalból visszautasítani köteles. Az augusztus 15. előtt beadott kereset alapján az eljárást a fennálló szabályok szerint folytatni kell bizonyos eltérésekkel, de marasztalás esetében a teljesítési idő (3, 8 vagy 15 nap) a ministeriumnak a mora-

toriumot hatályon kívül helyező rendeletében megállapítandó idő leteltét követő naptól számítandó.

A moratorium alá eső követelések tekintetében augusztus 15-től kezdődőleg sem biztosítási, sem kielégítési végrehajtást nem lehet elrendelni, sem pedig az ilyen követelésekre vonatkozólag már előbb elrendelt ilyen végrehajtást nem lehet foganatosítani, kivéve azt az egy esetet, ha a lefoglalt ingók értékcsökkenés vagy aránytalan költség nélkül el nem tarthatók. Nem akadályozza azonban ez az augusztus 15. előtt foganatosított végrehajtás alapján az árverésen befolyt vételárnak felosztását, közpénztárból vagy letétből felveendő követelések utalványozását és ingatlan használatára vezetett végrehajtás folytatását.

A csődeljárást illetőleg a hitelező kérelmére a moratorium alatt csődöt elrendelni egyáltalán, tehát a moratorium alá nem eső követelés alapján sem lehet, viszont a hat hónapi megtámadási időbe nem számítható be az augusztus 1-től a moratorium hatályon kívül helyezéseig terjedő idő. A két évi megtámadási időre vonatkozólag hasonló rendelkezés hiányzik.

A moratorium alá nem eső pénztartozások tekintetében a peres és végrehajtási eljárás, ha a fél nem teljesít katonai szolgálatot, az általános szabályok szerint folyik le egyedüli kivétellel az árverés általános tilalmának. *H.*

I.

A m. kir. ministeriumnak 5715/1914. M. E. számú rendelete, magánjogi kötelezettség teljesítésére halasztás engedélyezése tárgyában.

A magyar királyi ministerium a háboru esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : évi LXIII. t.-cz. 16. paragrafusában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §. *Váltón, csekken, kereskedelmi utalványon, kereskedelmi ügyleten vagy bármely más magánjogi ügyleten* alapuló olyan kötelezettségek teljesítésére, amelyek 1914. évi augusztus hó első napja előtt keletkeztek és már lejártak, vagy 1914. évi augusztus hó 14-ik napjáig bezárólag járnak le, *tizennégy napi halasztás engedélyeztetik*, oly módon, hogy e halasztás idejét a lejáratról, és ha a kötelezettség már 1914. évi augusztus hó első napja előtt járt le, 1914. évi augusztus hó 1. napjától kell számítani.

E halasztás ideje alatt az első bekezdés alá eső váltót, csekket és kereskedelmi utalványt bemutatni és azokra nézve óvást felvételni nem lehet. Az ennek ellenére történt bemutatás és óvásfelvétel hatálytalan.

Olyan kötelezettségek tekintetében, amelyek után kikötés alapján vagy törvénynél fogva kamattal jár, kamatot a halasztás idejére is lehet számítani.

2. §. Az első paragrafusban meghatározott idő az ott említett követelések tekintetében sem az elévülés idejébe, sem a jogok érvényesítésére megszabott más határidőbe nem számíthat be. Az első paragrafusban meghatározott idő eltelté után továbbfolyó elévülés tizennégy napnál rövidebb idő alatt nem fejeződik be.

3. §. A jelen rendeletben engedélyezett halasztás nem terjed ki:

1. a *betéti üzlettel* foglalkozó intézeteknél betéti könyvre, vagy folyószámlára elhelyezett betétekre kétszáz (200) korona erejéig;

2. *lakás*, egyéb helyiség, vagy ingó dolog bérletéből eredő követelésekre, kivéve ha a kötelezett fél katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik;

3. *szolgálati szerződésekből* eredő követelésekre, ideértve a mezőgazdasági vagy ipari munkaviszonyból eredő követeléseket is;

4. *tartási*, ellátási és életjáradéki követelésekre;

5. *állami* és államilag biztosított *adósságok* kamataira, tőketörlesztési részleteire és járadékaira;

6. azokra a követelésekre, amelyeket a ministerium külön rendelettel jelöl meg.

4. §. Az igazságügyminister, Horvát-Szlavonországokban a törvénykezés tekintetében a bán felhatalmaztatik, hogy az e rendelet végrehajtására szükséges részletes szabályokat rendelettel állapítsa meg és ezt a rendeletét a szükséghez képest kiegészítse és módosítsa.

5. §. E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Ez a rendelet 1914. évi augusztus hó 1. napján lép életbe.

Kelt Budapesten, 1914. július hó 31-én.

II.

A m. kir. ministeriumnak 6045/1914. M. E. számú rendelete magánjogi kötelezettségek teljesítésére halasztás engedése (moratorium) tárgyában.

A magyar királyi ministerium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-cz. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §. Lejárt vagy 1914. évi szeptember hó 30. napjáig bezárólag lejáró pénztartozások fizetésére, amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen, csekken, vagy általában olyan kereskedelmi ügyleten vagy más magánjogi címen alapulnak, amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkezett, két hónapi halasztás engedtetik (moratorium). A halasztás idejét a lejárat napjától és ha a tartozás már

1914. évi augusztus hó 1. napja előtt járt le, 1914. évi augusztus hó 1. napjától kell számítani.

Oly tartozások tekintetében, amelyek után kikötés alapján vagy törvénynél fogva kamattal jár, a kamatot a halasztás idejére is lehet számítani. Nem kamatozó tartozás után törvényes kamattal számítható.

2. §. A halasztás ideje alatt az 1. § rendelkezése alá eső váltó, kereskedelmi utalvány, közraktári jegy és csekk tekintetében a fizetés végetti bemutatás és a fizetés hiánya miatt felvett óvás, csekknél pedig az 1908: LVIII. t.-cz. 17. §-ában említett igazolás is hatálytalan.

Az 1. § rendelkezése alá eső váltó tekintetében a halasztás ideje alatt az 1876: XXVII. t.-cz. 25—29. §§-aiban szabályozott biztosítási visszeresnek helye nincs.

Az 1. § rendelkezése alá nem eső olyan váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében, amely 1914. évi október hó 1. napja előtt jár le, a fizetés végetti bemutatásnak és a fizetés hiánya miatti óvás felvételének határideje a lejárat napját követő tíz köznap.

3. §. A halasztás ideje az 1. §-ban említett tartozások tekintetében sem az elévülés idejébe, sem a jogok érvényesítésére vagy fentartására megállapított határidőbe nem számítható be.

4. §. Az 1. §-ban engedett halasztás alá nem esnek:

1. állami és államilag biztosított adósságok kamatai, tőketörlesztő részletei és járadékai;

2. zálogleveleknek, valamint gyámi pénzek elhelyezésére alkalmas vagy óvadékképpé nyilvánított egyéb kötvényeknek kamatszelvényei és kisorsolt czimletei;

3. törlesztéses záloglevélkölcsönöknek és olyan követeléseknek kamatai és tőketörlesztő részletei, amely követelések a 2. pontban említett egyéb kötvényeknek kibocsátására alapul szolgálhatnak;

4. vízvezetési és világítási műveknek, általában közüzemeknek használatáért fizetendő díjak;

5. olyan tartozások, amelyek az adósságot a Vörös Kereszt Egylettel szemben vagy a hadba vonultak hozzátartozóinak segélyezésére vagy a háború alkalmából másnemű segélynyújtásra rendelt alappal szemben közvetlenül vagy utalványozás alapján terhelik;

6. tartásdíjak és életjáradékok;

7. a biztosítási ügyletből eredő tartozások közül:

a) katonai szolgálat esetére szóló vagy a hadi szolgálatban bekövetkezett halál esetére kiterjedő biztosításnál az egész biztosítási összegnek, más életbiztosításnál a biztosítási összeg ötszáz koronáig terjedő részének kifizetése;

b) a biztosító azon tartozása, amely az életbiztosítási kötvény visszavásárlására vagy az ily kötvény alapján kölcsön folyósítására irányul, kétszáz korona erejéig;

c) tűz- és jégkárbiztosításnál a díjak és a kárösszeg fizetése;

d) minden más biztosítási ágánál — a viszontbiztosítás kivételével — a kárösszeg fizetése négyszáz korona erejéig;

e) a viszontbiztosítónak e biztosításból eredő tartozásai az $\alpha-d$) pontok értelmében a biztosító által fizetendő összegek arányában, valamint a tűz- és jégkárbiztosításon alapuló viszontbiztosítási díjak;

8. bértartozások, kivéve ha a kötelezett fél katonai szolgálatot teljesít vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik és nem részesül szolgálati vagy alkalmazási viszonyból folyó rendes járandóságaiban vagy legalább lakpénzben vagy lakbér céljára nyújtott közsegélyben; e két utóbbi esetben a bértartozás csak az élvezett lakpénznek vagy közsegélynek megfelelő mértékben fizetendő;

9. haszonbértartozások;

10. szolgálati szerződésekből eredő tartozások, ideértve a mezőgazdasági vagy ipari munkaviszonyból eredő tartozásokat is;

11. a munkavállalót alvállalkozójával szemben terhelő tartozások, abban az arányban, amelyben a munkavállaló a teljesített munkáért az ellenértéket kézhez kapta;

12. idegen vagyon kezeléséből a halasztás ideje alatt befolyó jövedelem kiszolgáltatása, a vagyonkezelőt megillető jogok épségben tartásával.

5. §. Betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél és más ily czégeknél 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétekről a betevő — a kikötött felmondási idők épségben tartása mellett — az e rendelettel engedett halasztás ideje alatt csak az alább következő korlátok között rendelkezhetik.

Ha a betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betét 1914. évi augusztus 1. napján kétezer koronát meg nem haladt, a betevő kétszáz koronának, ha pedig kétezer koronát meghaladt, havonként kétszáz koronának kifizetését követelheti; de kétezer koronától négyezer koronáig terjedő betétnél a halasztás egész ideje alatt legfeljebb a betét tíz százalékának kifizetését lehet követelni.

A folyószámla tulajdonosa betétének kifizetését összegre való tekintet nélkül követelheti, amennyiben hitelt érdemlően kimutatja, hogy a kifizetendő összegre alkalmazottai fizetésének vagy munkabérének, üzleti vagy üzemi helyiségei bérének kiegyenlítésére mulhatatlanul szüksége van, vagy amennyiben az összeget adók vagy más köztartozások kiegyenlítéséül a beszédésükre hivatott pénztárhoz utalja át; e jogával azonban csak úgy élhet, ha a szükségelt összeget — amennyiben hosszabb felmondási idő kikötve nincs — legalább nyolcz nappal előbb írásban bejelenti.

Hitelszövetkezeteknél a követelhető összeg a betét felét egyik esetben sem haladhatja meg.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállott betétből e napon vagy később kifizetett összegek a 2. bekezdés alapján utóbb követelt összegekbe beszámíthatók.

Az intézet vagy czég az e rendelettel engedett halasztásra való hivatkozással nem tagadhatja meg a betevő olyan rendelkezésének a foganatosítását, amelynél fogva betétéből valamely összeg ugyanazon intézetnél vagy czégnél más folyószámlának javára irassék vagy az átutalásra vonatkozó záradékkal ellátott betéti könyvre vitessék át. Az így más személy javára átutalt összeg felett ez a személy a halasztás ideje alatt csak a közte és a betevő között

létrejött és az intézettel vagy czéggel közölt megállapodás korlátain belül és csak annyiban rendelkezhetik, amennyiben arról a betevő átutalás nélkül rendelkezhetett volna; a betevő ebben az esetben megmaradó betéte fölött a megfelelő összeg erejéig nem rendelkezhetik. A betevő a saját folyószámlájára vagy betéti könyvére átutalt összeg kifizetését szintén csak ugyanabban a mértékben követelheti, amelyben az átutalás nélkül követelhetette volna.

Betéti könyvekre elhelyezett tizezer koronánál nem kisebb összeget a betevő ugyanazon intézetnél vagy czégnél meglevő vagy újonnan nyitandó folyószámlájára utalhat át és e folyószámlai követelése felett úgy rendelkezhetik, mintha az összeg eredetileg is folyószámlán lett volna elhelyezve.

Közalapoknak folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betétei a felmerült szükséghez képest — a kikötött felmondási idő épségben tartása mellett — korlátlanul kifizetendők.

6. §. Az 1. §-ban engedett halasztás a találmányi szabadalmi évi díjakra is kiterjed.

7. §. Ez a rendelet nem érinti az erőhatalom hatására vonatkozó jogszabályokat.

8. §. A halasztás alá eső biztosítási díjak fizetését a biztosított a halasztás idejének eltelte után nem tagadhatja meg arra való hivatkozással, hogy a biztosítás a díj nem fizetése következtében megszűnt; kivéve, ha a biztosított a biztosítási díj lejáratának napját vagy a biztosítótól engedett halasztás leteltét követő tizenöt napon belül a biztosítóval közli, hogy a biztosítást megszüntetni kívánja, vagy e határidőn belül a biztosító címére ily tartalmú levelet postára ad.

9. §. A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy közterhek kivetésére jogosított testületeknek a 4. § 3. pontjában említett olyan tartozásaik fizetésére, amelyek e közterhekből fedeztetnek, halasztást engedhessen, amennyiben e közterhek fizetésére halasztás adatott.

10. §. Amennyiben e rendelet hatálya alatt a halasztás alá eső tartozások körének kiterjesztése vagy megszorítása válnék szükségessé, ebben a tárgyban a ministerium a felmerült szükséghez képest kiadandó rendelettel intézkedik.

11. §. Ha magyar állampolgár más államban valamely magánjogi követelését csak kisebb mértékben, vagy messzebb menő korlátozásokkal érvényesítheti, mint ahogyan ezt a jelen rendelet megállapítja, az ily állam kötelékébe tartozó hitelezőnek követelése a magyar szent korona országaiban hasonló megszorítások alá esnek.

12. §. Az e rendelet következtében a peres és nem peres eljárásban szükséges szabályokat az igazságügyiminister, Horvát-Szlavonországokban a bán külön rendelettel állapítja meg.

13. §. Az e rendelettel engedett halasztás lejártával kapcsolatos rendelkezéseket annak idején külön rendelet fogja megállapítani.

14. §. E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

15. §. Ez a rendelet 1914. évi augusztus hónap 15. napján lép életbe.

E rendelet életbeléptetésével a magánjogi kötelezettség teljesítésére halasztás engedélyezése tárgyában 1914. évi július hó 31. napján 5715/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet hatályát veszti, kivéve, amennyiben olyan kötelezettségekről rendelkezik, amelyek a jelen rendelet szerint nem esnek halasztás alá; ha ez utóbbi kötelezettségek tekintetében az idézett rendelettel engedett halasztás 1914. évi augusztus hó 22. napja előtt telnék le, a kötelezettség ezen a napon teljesítendő.

Kelt Budapesten, 1914. évi augusztus hó 12. napján.

III.

A m. kir. ministerium 5761/1914. M. E. számú rendelete a polgári peres és nem peres eljárás tekintetében rendkívüli intézkedések megállapításáról.

A m. kir. ministerium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-cz. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §. Ha valamelyik peres fél — ideértve a törvényes képviselőt is — háború idejében katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik (3. §), az a bíróság, amely előtt az ügy folyamatban van, az eljárást — hivatalból is — felfüggeszteni köteles, hacsak az ily fél maga nem kéri az eljárás folytatását.

Az előbbi bekezdés szempontjából a féllel egy tekintet alá esik az, aki az eljárási szabályok szerint a perbe beavatkozhatik.

Az 1. bekezdésben említett körülményt akár a fél, akár helyette más is bejelentheti, a kézbesítő pedig, ha ily körülmény a kézbesítés megkísérlésekor jut tudomására, bejelenteni köteles.

Ha az akadály valószínűnek látszik, a bíróság a bejelentést figyelembe venni köteles. A bíróság, ha szükségesnek látja, e körülményre nézve hivatalból is tudakozódhatik.

Rendes perben e § rendelkezése az akadály beállta előtt beadott fellebbezés felterjesztését és felsőbírósági elintézését nem gátolja.

2. §. Ha valamelyik peres félnek vagy beavatkozóknak az ügyvédje teljesít háború idején katonai szolgálatot, vagy esik a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá (3. §), a bíróság (1. §) szintén köteles az eljárást — hivatalból is — felfüggeszteni, hacsak az ily ügyvéd vagy maga a fél nem kéri az eljárás folytatását. Az 1. § 3—5. bekezdései ide is szólnak.

A jelen § alapján csak akkor lehet az eljárást felfüggeszteni, ha az előbbi bekezdésben említett ügyvéd meghatalmazását az eljárási szabályok szerint már az akadály beállta előtt a bíróságnál bemutatják vagy bejelentették.

3. §. E rendelet értelmében katonai szolgálatot teljesítenek:

1. A fegyveres erőnek (közös hadsereg, haditengerészet, honvédség, népfölkelés) tényleges szolgálatban álló tagjai;

2. a csendőrség, pénzügyőrség és állami erdészet személyzete, ha az 1886: XX. t.-cz. 2. §-a értelmében a népfölkeléshez csatlakozik, valamint a csendőrség és pénzügyőrség azon egyénei, akik a katonai határvédő (tengerpartvédő) szolgálatra vannak kirendelve;

3. azok az egyének, akik a véderőről szóló 1912: XXX. t.-cz. 7. §-a, vagy a hadi szolgáltatásokról szóló 1912: LXVIII. t.-cz. értelmében hadi célokra irányuló szolgálatokra alkalmaztatnak.

A katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esnek a tábori csendőrök, továbbá azok a polgári személyek, akik a hadrakelt sereghez hivatalos minőségben szolgálattételre vannak beosztva vagy a hadrakelt sereg kíséretéhez tartoznak, végül a hadrakelt seregnél az önkéntes egészségügyi szolgálatban résztvevő, továbbá az ellenség által elfogott vagy túszokul letartóztatott egyének, valamint azok, akik oly helyen tartózkodnak, mellyel a háború következtében a bíróság székhelyéről közlekedni nem lehet.

4. §. Az eljárás felfüggesztésével minden határidő folyása megszakad és a határidő a felfüggesztés megszűnésétől egészen újból kezd folyni.

Az eljárás felfüggesztésének tartama alatt bármelyik fél részéről véghezvitt perbeli cselekmény az ellenféllel szemben hatálytalan. Hatálytalan a bíróság részéről hozott határozatok közlése is.

5. §. A bíróság az eljárás felfüggesztését (1., 2. §) kérelemre megszüntetheti, ha a per összes körülményeinek szorgos mérlegelésével arról győződik meg, hogy a felfüggesztés az ellenfélnek jelentékeny sérelmével jár és az eset körülményei szerint a méltányossággal ellenkezik.

Ha kétségtelen, hogy a felfüggesztésnek az előfeltételei (1., 2. §) nem voltak meg vagy már nincsenek meg, úgyszintén a 2. § esetében akkor is, ha a fél az ügyvédjének adott megbízást visszavonta, a bíróság a felfüggesztést hivatalból köteles megszüntetni.

A bíróság a felfüggesztés vagy megszüntetés kérdésében a felek meghallgatása nélkül határozhat, a felfüggesztésnek az 1. bekezdés alapján kért megszüntetése kérdésében azonban a feleket írásban vagy szóval meg kell hallgatni.

A fél az eljárás felfüggesztésének vagy a felfüggesztés megszüntetésének tárgyában akkor is személyesen járhat el, vagy az 1893: XVIII. t.-cz. 7. §-ában meghatározott meghatalmazottal képviseltetheti magát, ha az ügyben az ügyvédi képviselőt különben kötelező.

A bíróságnak az eljárás felfüggesztése vagy a felfüggesztés megszüntetése tárgyában hozott végzése ellen felfolyamodásnak van helye.

6. §. Az ügyben eljáró elsőbíróság kérelemre az eljárás befejezése után is kimondhatja a felfüggesztés következményeit annak az időnek a meghatározásával, amelyre a felfüggesztés ereje visszahatólag kiterjed, ha utólag az 1. §-ban meghatározott módon meggyőződik arról, hogy az eljárásban az 1. §-ban meghatározott egyén mint fél vagy beavatkozó, vagy a 2. §-ban meghatározott ügyvéd volt érdekelt. Ezzel a határozattal hatályon kívül kell helyezni az abban az időben hozott határozatokat és tett intézkedéseket, amelyekre a felfüggesztés ereje visszahatólag kiterjed.

A felfüggesztés ereje visszahatólag nem terjedhet tovább, mint:

1. olyan hadkötelezetteknek, akik a közös hadsereg (haditengerészet) vagy a honvédség kötelékében állanak, a mozgósítás kihirdetésének napjáig;

2. a népfölkelésre kötelezetteknek addig a napig, amelyen a népfölkelés behívása következtében szolgálatra bevonultak;

3. a csendőrség, pénzügyőrség és állami erdészet személyzeténél addig a napig, amelyen a népfölkeléshez csatlakoztak, illetőleg amelyen határ- (tengerpart) védő szolgálatukat megkezdték;

4. olyan egyéneknek, akik a véderőről szóló 1912:XXX. t.-cz. 7. §-a vagy a hadi szolgáltatásokról szóló 1912:LXVIII. t.-cz. értelmében hadi célok érdekében szolgálattételre kötelezettek, addig a napig, amelyen erre a szolgálatra bevonattak;

5. a tábori csendőröknek, a hadrakelt sereget követő, valamint annak kíséretéhez tartozó személyeknek, továbbá az egészségügyi szolgálatban önként résztvevőknek (3. § utolsó bekezdése) addig a napig, amelyen a szolgálatot megkezdték;

6. hadi foglyoknál és túsoknál addig a napig, amelyen az ellenség hatalmába kerültek, amennyiben a jelen § továbbterjedő visszaható erőt nem állapít meg;

7. azoknál a személyeknél, akik a háború következtében a bírósággal nem közlekedhetnek, ennek az akadálnak beálltáig.

7. §. A bíróság a felfüggesztést az után a nap után, amelyet a ministeriumnak a kivételes intézkedéseket hatályon kívül helyező rendelete meghatároz, a 6. § 6. és 7. pontjában említett személyeket illetőleg pedig az akadály megszűntét követő harmincz nap elteltével kérelemre megszünteti, hacsak az 1. vagy a 2. §-ban említett egyén kérelmére, vagy az 5. § értelmében a felfüggesztést már előbb meg nem szüntette.

8. §. 1914. évi augusztus hó 5-étől kezdve a ministerium további intézkedéséig végrehajtási árverést az ország egész területén ingatlanra semmi esetben sem, ingóra pedig csak akkor lehet foganatosítani, ha az árverést az 1881:LX. t. cz. 104. §-ának esetében, vagy az összes körülmények szorgos méltatásával más esetben a bíróság elrendelte.

A bíróság ne rendelje el ingóra az árverést akkor, ha azt találja, hogy az árveréstől kellő eredményt nem várhat.

9. §. Az 1. §-ban meghatározott egyén ellen, ha e rendelet életbelépésekor már katonai szolgálatot teljesít, vagy ily egyénnel már e rendelet életbelépésétől egy tekintet alá esik, e rendelet életbelépésétől, különben pedig a 6. § 2. bekezdésében meghatározott végső időponttól kezdve csakis oly végrehajtási cselekményeket lehet foganatosítani, amelyek a követelés biztosítására szolgálnak; de szoros zárt és átszállítást foganatosítani vagy a végrehajtást szenvedőtől a lefoglalt dolog birtokát bármi más módon elvonni nem lehet.

Ha az 1. §-ban meghatározott egyén ellen a végrehajtás már folyamatban van, a bíróság a biztosításon túlmenő végrehajtási lépéseket — hivatalból is — felfüggeszteni köteles. A felfüggesztés hatályára a 4. §-t kell megfelelően alkalmazni.

A felfüggesztés és az 1. bekezdésben meghatározott mentesség a 7. §-ban megállapított időpontban megszűnik, de a bíróság korábban is megszünteti, ha az ok a végrehajtást szenvedőre nézve már nincs meg.

Ennek a §-nak rendelkezései nem gátolják:

1. az 1. bekezdésben említett időpont előtt jogerőre emelkedett árverés alapján befolyt vételárnak a felosztását;

2. ingatlan haszonélvezetére jogerősen vezetett végrehajtás során befolyt jövedelemnek a felosztását;

3. az árverésnek az 1881:LX. t.-cz. 104. §-ának eseteiben szükséges foganatosítását.

Feleség, fel- vagy lemenő ágbeli rokon és törvénytelen gyermek javára megállapított tartás, továbbá a szolgálati szerződésből — ideértve a mezőgazdasági és ipari munkaviszonyt is — eredő követelés kielégítésére irányuló végrehajtásra ezt a §-t nem lehet alkalmazni.

10. §. Ha a végrehajtási eljárás folyamán a bírósági kiküldött tudomást szerez arról, hogy az eljárás a 9. §. értelmében felfüggesztendő, a bíróságnak haladéktalanul jelentést tesz.

11. §. Ha az 1. §-ban említett egyén a végrehajtási eljárásban nem mint végrehajtást szenvedő vagy pedig a 10. §-ban említett felosztási eljárásban mint végrehajtást szenvedő van érdekelve, részére szükség esetében ügygondnokot kell rendelni.

Ha az 1. §-ban említett egyén, akinek részére ügygondnok nem volt kirendelve, a végrehajtási eljárás során valamely követelése érvényesítésének elmulasztása miatt hátrányt szenvedett, amennyiben ezt rendes jogorvoslati úton elhárítani nem lehet, a 7. §-ban említett időpont letelte után harmincz nap alatt keresettel érvényesítheti jogait azok ellen, akik az ő hátrányára előnyben részesültek.

12. §. Ha nem peres eljárásban, ideértve a csődeljárást is, az 1. §-ban említett egyén van érdekelve, reá azok a szabályok állanak, amelyeket az illető eljárás szerint az ismeretlen helyen távollevőkre kell alkalmazni.

A 11. § utolsó bekezdése a nem peres eljárásra is áll.

13. §. Amennyiben e rendeletből más nem következik, a 6. § 2. bekezdésében meghatározott végső időponttól a 7. §-ban meghatározott időpontig terjedő idő nem számítható be abba a határidőbe, amely alatt az 1. §-ban említett egyénnek valamely jog megóvása végett keresetet kell indítani, vagy bíróság előtt más jogcselekményt kell teljesíteni. Az ilyen határidő nem fejeződik be korábban, mint harmincz nappal a 7. §-ban meghatározott időpont után.

Ha a határidő kezdete esik az 1. bekezdés első mondatában meghatározott időbe, a határidő csak a 7. §-ban meghatározott időponttól kezd folyni.

14. §. Ez a rendelet kihirdetésével lép életbe.

Kelt Budapesten, 1914. évi augusztus hó 1. napján.

IV.

A m. kir. igazságügyminister 13,300/1914. I. M. E. sz. rendelete a moratorium következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-cz. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. ministerium által az 1914. évi augusztus hó 12. napján 6,045/1914. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet 12. §-a értelmében a következő szabályokat állapítom meg:

1. §. Moratorium alá eső pénztartozás iránt az 1914. évi augusztus 15. napjától kezdve keresetet indítani nem lehet és a bíróság hivatalból köteles visszautasítani az oly keresetlevelet, amelynek tartalmából nem tűnik ki, hogy az azzal érvényesíteni kívánt pénztartozás moratorium alá nem esik.

Az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt érkezett keresetlevél alapján a peres eljárást mind az elsőbíróság előtt, mind a fellebbviteli bíróság előtt a fennálló eljárási szabályok szerint folytatni kell a 3. és a 4. §-ban meghatározott eltérésekkel.

2. §. A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet az 1893: XIX. t.-cz. 4. §-ának alkalmazásával vissza kell utasítani, ha a kérelem tartalmából nem tűnik ki, hogy a meghagyással érvényesíteni kívánt pénztartozás moratorium alá nem esik. Ez a szabály az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt érkezett és e nap előtt meghagyás kibocsátásával még el nem intézett kérelemre is áll.

Ha az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt kibocsátott fizetési meghagyás ellen ellentmondást adnak be, az előterjesztett idézési kérelem alapján az ügy tárgyalására határnapot kell tűzni akkor is, ha az ellentmondást augusztus hó 15. napján vagy később adták be.

3. §. Ha az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt beadott sommás váltókeresetre e nap előtt a bíróság sommás végzést még nem bocsátott ki, vagy ha a kibocsátott sommás végzés ellen kifogást adtak be, a váltókeresetnek rendes váltóeljárás szerinti tárgyalására határnapot kell kitézni akkor is, ha a kifogást augusztus hó 15. napján vagy később adták be.

4. §. Ha a bíróság az 1. § 2. bekezdésében említett perben moratorium alá eső pénztartozásnak megfizetésében vagy ily pénztartozás iránt indított per költségének megfizetésében marasztaló határozatot hoz, határozatában a teljesítés határidejét úgy köteles megállapítani, hogy az az ítélet jogerőre emelkedésétől számítandó annak az időnek a leteltét követő nappal kezdődjék, amely időt a m. kir. ministeriumnak a moratorium hatályon kívül helyezéséről szóló rendelete fog megállapítani.

A határozatban, amely az alperest az előbbi bekezdésben meghatározott pénztartozás megfizetésében meg nem jelenése alapján marasztalja, az alperest csak a keresetlevéllel okozott költségben lehet a felperes javára elmarasztalni.

Moratorium alá eső pénztartozás megfizetésében marasztaló határozatot nem lehet fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilvánítani.

5. §. Ha a bíróság moratorium alá nem eső pénztartozás tekintetében hoz marasztaló határozatot, határozatában kimondja, hogy a határozat moratoriumra tekintet nélkül végrehajtható.

6. §. Moratorium alá eső követelés behajtására vagy biztosítására az 1914. évi augusztus hó 15. napjától kezdve kielégítési vagy biztosítási végrehajtást elrendelni, az előbb elrendelt ily végrehajtást foganatosítani, továbbá az 1881: LX. t.-cz. 104. §-ának esetein kívül árverést elrendelni vagy foganatosítani nem lehet, tekintet nélkül arra, hogy a végrehajtható közokirat mikor keletkezett.

Ez a rendelkezés nem gátolja az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt foganatosított végrehajtás alapján:

1. az árverés alapján befolyt vételárnak a felosztását;
2. a közpénztárból vagy letétből felvehető követelésnek utalványozását;
3. ingatlan hasznélvezetére vezetett végrehajtási eljárásnak tovább folytatását.

Az 1. bekezdés rendelkezése nem gátolja az 1914. évi augusztus hó 15. napjától 1914. évi augusztus hó 22. napjáig terjedő időben sem (6,045/1914. M. E. számú rendelet 15. §-a) biztosítási végrehajtás elrendelését vagy foganatosítását olyan követelés biztosítására, amely az 1914. évi július hó 31. napján 5,715/1914. M. E. szám alatt kelt rendelet szerint moratorium alá esett, de az 1914. évi augusztus hó 12. napján 6,045/1914. M. E. szám alatt kelt rendelet szerint nem esik moratorium alá.

Az 1914. évi augusztus hó 2. napján 5,761/1914. M. E. szám alatt kelt rendelet 8. §-a moratorium alá nem eső követelés tekintetében érintetlenül marad.

Hogy a követelés, amelynek kielégítésére vagy biztosítására a végrehajtás irányul, moratorium alá nem esik, ezt a bírói határozatban, a végrehajtást elrendelő végzésben, valamint a letiltó rendelvénnyben ki kell mondani.

7. §. A moratorium tartama alatt hitelező kérelmére csődnyitást elrendelni nem lehet, az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt csődnyitást iránt hitelező részéről beadott kérelem tárgyában az eljárás e naptól kezdve szünetel.

A csődtörvény (1881: XVII. t.-cz.) 27. §-ának utolsó bekezdésében megszabott hat hónapi határidőbe nem számítható be az 1914. évi augusztus hó 1. napjától a moratorium hatályon kívül helyezéséig terjedő idő.

8. §. Az 1914. évi augusztus hó 2. napján 5,761/1914. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet 9. §-a nem gátolja moratorium alá nem eső követelés kifizetése céljából közpénztárból vagy letétből felvehető követelésnek az utalványozását.

9. §. A moratoriumnak hatását a birtokrendezési ügyek menetére az igazságügyministernek külön rendelete vagy külön rendelkezése szabja meg. Budapest, 1914. évi augusztus hó 13. napján.

Közlemények.

A budapesti központi kir. járásbiróság a m. kir. igazságügyministernek 35700/1914. I. M. számú rendelete értelmében f. évi szeptember hó 1. napján kezdte meg működését. Ezen járásbiróság mellett és vezetőjének felügyelete alatt működik ezentúl a budapesti birósági központi kézbesítő hivatal is.

*

A budapesti kir. közjegyzők között az örökösödési ügyek megosztása iránt az igazságügyminister a budapesti kir. ítélőtábla elnökéhez intézett 44029/1914. I. M. számú rendeletében a következőképen intézkedett:

A budapesti központi kir. járásbiróság az örökösödési ügyek tárgyalásával azokat a kir. közjegyzőket bizta meg, akiknek székhelye abban a közigazgatási kerületben van, amely kerületre esik a budapesti központi kir. járásbiróság illetékességét az 1894: XVI. t.-cz. 7. §-a szerint megalapító körülmény (az örökösödés utolsó rendes lakóhelye, vagy elhalálozásának helye, vagy a hagyatéki vagyon fekvése stb.)

Ha egy kerületben több kir. közjegyző van, a hagyatékok tárgyalásának vezetésével az 1894: XVI. t.-cz. 51. §-ának megfelelően akként kell a kerületben székelő kir. közjegyzőket megbízni, hogy „azok ilyen megbízásokban egyenlő arányban részesüljenek.”

Összefüggő hagyatékok tárgyalásával mindig egy kir. közjegyzőt kell megbízni, még pedig azt, aki az összefüggő hagyatékok közül az egyiknek tárgyalására a legkorábban kapott megbízást. Hagyatéki pót eljárás esetében ugyanezt a módot kell követni.

*

A hagyatékátadó végzés és osztálykivonat alakja iránt a m. kir. igazságügyministernek 42100/1914. I. M. számú rendeletével megállapított új járásbirósági ügyviteli szabályok következőképen rendelkeznek:

Hagyatékátadó végzés.

172. §.

A hagyatéki osztályt tartalmazó jegyzőkönyvből az 1912: VII. t.-cz. 29. §-a alapján készített kivonatot a kir. közjegyzőknek a XLVI. sz. minta szerint egész ív papiroson oly módon kell kiállítaniok, hogy az ív 3. lapján a birói átadó végzésnek a mintában foglalt szövege elférjen.

Abban az esetben, ha a hagyatéki vagyonrészek sokasága, vagy az örökösök nagy száma, vagy más ok miatt az osztálynak szabatos rövidséggel szerkesztett szövege a mintaív 1., 2. és 3. lapjának üres részein el nem férne, a további szöveg céljára a mintaívbe egy vagy több ív tiszta papirost kell belevarrni.

Az előbbi két bekezdésben említett kivonatokért irásdíj a kir. közjegyzőknek csak akkor jár, ha a hagyatéki érték 200 koronát meghalad. Az irásdíjat a tárgyalási jegyzőkönyvben kell felszámítani. Az 1894: XVI. t.-cz. 121. §-ának rendelkezései erre az irásdíjra is irányadók.

Az olyan kivonatokért, amelynek az 1912: VII. t.-cz. 29. §-ának és a megállapított mintának vagy az 1880: LI. t.-cz. 16. §-ának mindenben meg nem felelnek, vagy amelyekben az írás annyira széthúzott, hogy egy sor legalább 16 szótagot nem tartalmaz, a biróság irásdíjat a kir. közjegyzőknek meg nem állapíthat. Hitelesítési díj a kir. közjegyzőnek a kivonatokért nem jár.

A kivonatoknak a hagyatékátadó tárgyalási jegyzőkönyvvel megegyező kiállításáért kir. közjegyző felelős.

A jegyzőkönyvben meg kell jelölni azt a részt, amely az osztálykivonatba szószerint át van véve.

Ha az osztályt tartalmazó kivonatban javításra vagy áthúzásra volna szükség, azt a hagyatékátadó végzés céljára felhasználni nem szabad.

XLVI. sz. minta a 172. §-hoz.

Kivonat

a hagyatéki tárgyalás jegyzőkönyvéből (1912: VII. t.-cz. 29. §.)

Az 19 . . . évi hó napján
 községben (városban) meghalt

lakos hagyatékában érdekeltek között
 i kir. közjegyző előtt 19 . . . évi
 hó . . . napján létrejött a következő

osztály:

A hagyatéki vagyon értéke:

I. Cselekvő állapot:

1. Ingatlanban	K.	f.
2. készpénzben és követelésben	”	”
3. egyéb ingóságban	”	”
A cselekvő állapot összege	”	”

II. Szenvedő állapot

A hagyaték tiszta értéke	K.	f.
------------------------------------	----	----

Az öröklésre hivatva vannak:

(A második lap üres.)

(Harmadik lap.)

Ügyszám:

Végzés.

A kir. járásbiróság a hagyatékot a fent megállapított osztály értelmében átadja és a végzés jogerőre emelkedése után a kir. járásbiróságot mint telekkönyvi hatóságot az átadás alapján szükséges telekkönyvi bejegyzések végett megkeresi.

Ezt a kivonatot a bíróság a hagyatéki kimutatással együtt azzal a felhívással küldi meg a hivatalnak, hogy az örökösödési illetéket szabja ki, az erről szóló fizetési meghagyást adja ki az örökösöknek és intézkedéséről e bíróságot nap alatt értesítse. Ha az értesítés meg nem érkezik, a bíróság az említett határidő elteltével az átadó végzés foganatosítására vonatkozó intézkedéseket az illetékre való tekintet nélkül fogja megtenni.

A bíróság a kir. közjegyző díját és költségét K. . . . f.-ben állapítja meg és

I. felhívja a fent megnevezett örökösöket, hogy ezt az összeget kir. közjegyzőnek 15 nap alatt végrehajtás terhével fizessék meg;

II. tudomásul veszi, hogy az örökösök ezt az összeget a kir. közjegyzőnek kifizették.

*

A m. kir. Curia a moratoriumra vonatkozó első határozatát a következő ügyben hozta meg. Az elsőfokú bíróság egy közjegyzői okirat alapján e rendelt kielégítési végrehajtást hatálytalannak mondott ki azért, mert az okiratban foglalt jogügylet szerint a kötelezett írott hitbér már a házasság tartama alatt követelhetőnek mondatott ki. A kir. tábla azonban a végrehajtást szenvedőnek kifogásait elutasította és a végrehajtást hatályában fenntartotta. A Curia a másodbíróság végzését indokainál fogva helybenhagyta és a m. kir. ministeriumnak az 1912:LXIII. t.-cz. 16. §-a alapján a moratorium következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában kibocsátott 13300/1914. I. M. E. sz. alatti rendelete 6. §-a alapján kimondta, hogy jelen ügyben a végrehajtási eljárás folytatására a most idézett 6. § rendelkezése az irányadó, a 4. § alapján pedig azt is kimondta, hogy a végrehajtást szenvedő terhére megállapított költség fizetésének határideje a jelen végzés kézbesítését követő naptól számítandó annak az időnek a leteltét követő nappal kezdődik, amely időt a m. kir. ministerium a moratorium hatályon kívül helyezéséről szóló rendelete fog megállapítani.

*

A hagyatékot képviselő ügygondnok az erdélyi részekben az örökösök aláírásának valódiságát korlátlanul megtagadhatja. A m. kir. Curia egy konkrét esetben kimondta, hogy a V. E. 33. és 34. §-ainak egybevetéséből következik, hogy a V. E. 34. §-nak 2-ik bekezdésében foglalt az a rendelkezés, hogy az ügygondnok gondnokoltjának aláírását, csak a tagadásának alapját képező adatok és körülmények előadása mellett tagadhatja meg, csakis az 1868:LIV. t.-cz. 268. §-ában jelzett esetben kinevezett ügygondnokra vonatkozik. Az erdélyi részekben a hagyaték képviselőjére kirendelt

ügygondnok eszerint a V. E. 34. §-ának tekintete alá nem esik, ennél fogva alreres, mint ily hagyatékot képviselő ügygondnok, az örök-hagyó aláírásának valódiságát korlátlanul megtagadhatja. (1914. évi június 30-án. 29/v.)

*

Az Ausztriában felvett közjegyzői okiratok elismerése.
(A m. kir. igazságügyministernek 1914. VII/31-én kelt 43,500/1914. I. M. számú rendelete).

Az osztrák cs. kir. igazságügyminister kijelentette, hogy a Magyarországon felvett s a közjegyző hivatalos pecsétjével ellátott közjegyzői okiratok Ausztriában minden felülhitelesítés nélkül mint közokiratok használhatók.

Az osztrák cs. kir. igazságügyminister fenti nyilatkozatával a közjegyzői okiratok elismerése iránt Ausztriában a gyakorlatban már eddig is fennállott viszonyosság alakszerűleg is biztosítva van.

Ennélfogva az Ausztriában kiállított s a közjegyző hivatalos pecsétjével ellátott közjegyzői okiratok Magyarországon szintén minden felülhitelesítés nélkül használhatók mint közokiratok.

*

A tamási kir. közjegyzőség területköre a dombovári kir. járásbírósnak felállítása következtében ezentúl a tamási és dombovári kir. járásbírósnak területére terjed ki (29512/1914. igm. rend.).

*

Személyi hírek. Kir. közjegyzökké kinevezettek *Csala Sándor*, gyöngyösi kir. közjegyzőhelyettes Abádszalókra és *dr. Lukács Izsó*, topánfalvai gyakorló ügyvéd Topánfalvára.

Magyar Bertalan nagybányai kir. közjegyző elhalálozott.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 10 kor. Félévre . . . 6 „	Felelős szerkesztő: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- == hivatal == Budapest, VI, Andrásy-út 1.
--	---	---

Tartalom. A moratorium meghosszabbítása. — Közlemények.

A moratorium meghosszabbítása.

(Harmadik moratorium-rendelet és második moratoriumi eljárási rendelet.)

A moratoriumnak szeptember 30-ikával szükségessé vált meghosszabbítását tartalmazó, október 1-én életbelépett 7205/1914. M. E. számú kormányrendelet, melyet lapunk ezen számában, mint az eddigi rendeleteket is, szó szerinti szövegében közölünk, magában foglalja nemcsak a moratorium meghosszabbítását, hanem az eddigi rendeleteknek, nevezetesen úgy az augusztus 12-én 6045/1914. M. E. sz. a. kibocsátott és az első 5715/1914. M. E. számút hatályon kívül helyező második moratorium-rendeletnek, mint az annak kiegészítésére a kölcsönös szolgáltatásokról 6796/1914. M. E. sz. a. és némely tőzsdei ügyletekből eredő pénztartozásokról 6504/1914. M. E. sz. a. kibocsátott rendeleteknek összes anyagát is a megfelelő változtatásokkal és így mindezen korábbi rendeletek hatályon kívül helyezésével a moratoriumnak ezidőszerinti egész anyagi jogát nyújtja. Ez a rendelet már hivatalos sorszámmal van ellátva, nevezetesen mint „harmadik moratorium-rendelet“ idézendő (32. §), ami tekintve, hogy ezen szintén csak két hónapra szóló moratorium lejártával bizonyára újabb és többrendbeli moratorium-rendeletre van még kilátásunk, mindenesetre célszerű intézkedés volt.

A rendelet a moratoriumnak lehető megszorítására törekszik és előkészíti ezzel a gazdasági normalis életre való visszatérést; nevezetesen nemcsak bővíti a moratorium alóli kivételeket, hanem